

ZWIĄZEK NAUCZYCIELSTWA POLSKIEGO
Rok założenia 1905
RADA SZKOLNICTWA WYŻSZEGO I NAUKI

ul. Juliana Smulikowskiego 6/8, pok. 303, 00-389 Warszawa
tel. 22 318 92 98, fax 22 318 92 96, e-mail: rszwin@znp.edu.pl

RSzWiN-023-2/17

Warszawa, 12-05-2017 r.

Szanowny Pan
dr Jarosław Gowin
Wicepremier Rządu RP
Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego

Opinia Rady Szkolnictwa Wyższego i Nauki
Związku Nauczycielstwa Polskiego
do projektu ustawy o Narodowym Instytucie Technologicznym
(projekt z dnia 13 kwietnia 2017 roku)

W imieniu Rady Szkolnictwa Wyższego i Nauki Związku Nauczycielstwa Polskiego przekazuję opinię Rady wydaną na podstawie art. 19 ust. 1 ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych (t.j. Dz. U. z 2015 r. poz. 1881) odnośnie projektu z dnia 13 kwietnia 2017 roku **ustawy o Narodowym Instytucie Technologicznym**.

Problematyka systemowych rozwiązań organizacyjnych oraz zasad funkcjonowania i finansowania ze środków publicznych sfery nauki i szkolnictwa wyższego, jest naturalnym przedmiotem zainteresowania środowisk akademickich i naukowych reprezentowanych przez zakładowe organizacje związkowe zrzeszone w Radzie Szkolnictwa Wyższego i Nauki Związku Nauczycielstwa Polskiego. Dlatego z wielką uwagą przyjęliśmy projekt ustawy o utworzeniu Narodowego Instytutu Technologicznego nawiązujący do przyjętej przez Rząd RP Strategii Odpowiedzialnego Rozwoju oraz ogłoszonej przez Pana Premiera strategii rozwoju dla polskich uczelni i nauki.

Po przeanalizowaniu przekazanego do zaopiniowania tekstu projektu z dnia 13 kwietnia 2017 roku ustawy o Narodowym Instytucie Technologicznym, wysłuchaniu opinii przedstawicieli środowiska i wyjaśnień Ministerstwa m. in. na posiedzeniu zespołu ds usług publicznych Rady Dialogu Społecznego w dniu 9 maja br., Rada SzWiN ZNP zgadza się z diagnozą Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego dotyczącą problemów

instytutów badawczych opisanych w uzasadnieniu do projektu ustawy o NIT. Koncepcję bardziej intensywnego i efektywnego włączenia się instytutów badawczych w działania na rzecz polskich przedsiębiorstw, transfer wiedzy do gospodarki oraz badania w obszarach strategicznych dla rozwoju naszego kraju uznajemy generalnie za słuszną. Uważamy jednak, że metoda rozwiązania tych problemów zaproponowana w projekcie ustawy o NIT nie jest w pełni trafiona, a szereg rozwiązań jest niespójnych i stwarza istotne zagrożenia dla sektora nauki, badań i rozwoju.

Odnosząc się do aktualnego stanu funkcjonowania instytutów badawczych można sformułować następujące uwagi ogólne:

- 1) Problem nadzoru nad 114 instytutami obecnie realizowany przez 16 ministrów można rozwiązać przez decyzję ustawową przenoszącą nadzór do MNiSW, bez potrzeby tworzenia struktury nadrzędnej czyli NIT.
- 2) Koordynację badań i zakupów aparatury naukowo-badawczej można zrealizować wyposażając w odpowiednie instrumenty Radę Główną Instytutów Badawczych mającą swoją siedzibę w Warszawie (podobnie jak NIT).
- 3) Niska efektywność wykorzystywania aparatury nie wynika z rozproszenia organizacyjnego lecz z wysokich kosztów wykonywania badań. Przy dzisiejszej dramatycznie niskiej wysokości środków budżetowych przeznaczanych w Polsce na badania, łatwiej jest sfinansować zakupy aparatury z projektów unijnych lecz bardzo trudno jest ją potem utrzymywać.
- 4) Trudność w tworzeniu zespołów interdyscyplinarnych wynika nie z braku chęci do ich tworzenia lecz z systemowego, związanego z ustawą o stopniach i tytule naukowym, indywidualizmu naukowego. Pracownicy nie są bowiem zainteresowani realizacją badań i wdrożeń na rzecz gospodarki, lecz głównie zdobywaniem kolejnych stopni naukowych. Ten sam efekt powoduje system ewaluacji i kategoryzacji jednostek naukowych, który preferuje „produkcję” stopni i tytułów oraz publikacji z wysokim Impact Factorem i patentów na tzw. „półkę”, a nie innowacje i wdrożenia.
- 5) Podstawowym źródłem utrzymania instytutów jest dotacja statutowa, której wysokość wynika z kategoryzacji. W naszym kraju, gdzie ponad 90% polskich przedsiębiorstw to jednostki sektora MŚP, nie ma szans bez istotnego wsparcia ze strony budżetu na rozwój współpracy instytutów z firmami, które aby utrzymać się na rynku, tną koszty, w tym wydatki na innowacje i badania rozwojowe. Taniej i szybciej jest bowiem kupić gotowe technologie i maszyny niż ryzykując inwestować w badania. Ta sytuacja zmusza instytuty badawcze do konkutowania ze sobą o relatywnie niskie środki publiczne.
- 6) Przyjęta stosunkowo niedawno przez Rząd RP Strategia Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 jest obecnie w fazie deklaratywnej, wskazuje kluczowe dziedziny badań, jednak jak na razie w budżecie państwa nie ma środków na wspomaganie badań w tych dziedzinach. Ministerstwo zakłada, że rozwiązaniem będzie stworzenie megainstytutu, lecz należy mieć na uwadze, że będzie on nadal działał w tych samych realiach.
- 7) Wzorowanie się na wzorcu niemieckim – Stowarzyszeniu Fraunhofera może być zasadne, jednak należy zaznaczyć, że obecny stan prawny i organizacyjny tego stowarzyszenie ewoluował przez prawie 68 lat.

Niezależnie od wymienionych uwarunkowań uważamy, że projekt ustawy o Narodowym Instytucie Technologicznym stwarza istotne zagrożenia dla funkcjonowania instytutów badawczych oraz współpracy sektora nauki z biznesem. Najważniejsze z nich to:

- 1) Osłabienie obecnego potencjału kadrowego instytutów badawczych.
- 2) Utrata kompetencji laboratoriów akredytowanych (certyfikaty i uprawnienia).
- 3) Ograniczenie aktywności krajowej i międzynarodowej w wyniku pozbawienia instytutów badawczych osobowości prawnej.
- 4) Zagrożenie współpracy z sektorem przedsiębiorstw i procesów wdrażania innowacji w rezultacie ograniczenia samodzielności instytutów w podejmowaniu bezpośredniej współpracy z przedsiębiorcami, zwłaszcza sektora MŚP.

Uwagi szczegółowe odnośnie projektu ustawy o Narodowym Instytucie Technologicznym

1. Art. 2 ust. 2, pkt 3-5 w odniesieniu do zapisu w art. 3 ust. 2 pkt 1 - niespójność, z zapisu odnośnie wymogu wyodrębnienia pod względem finansowym i rachunkowym działalności gospodarczej z działalności, o której mowa w art. 2, można opacznie wywnioskować, że realizacja projektów badawczych na zlecenie przedsiębiorców, produkcja unikalnej aparatury badawczej na potrzeby przemysłu i krajowych lub zagranicznych dużych infrastrukturalnych badawczych oraz prowadzenie działalności normalizacyjnej i certyfikacyjnej nie są kwalifikowane jako działalność gospodarcza.
2. Art. 7 ust. 1, pkt 1-3 - niejasne; kształcenie i dodatkowe zatrudnienie powinno opierać się o wolny rynek, zamiast o umowy i preferencje.
3. Art. 7 ust. 3, pkt 1-3 - uwaga jw.
4. Art. 7 ust. 1, pkt 1 - dopuszcza się podejmowanie przez pracowników NIT dodatkowego zatrudnienia w uczelni, podczas gdy w założeniach do ustawy 2.0 Prawo o szkolnictwie wyższym występuje postulat o jednoetatowości.
5. Art. 7 ust. 3, pkt 2 - niespójność systemowa, gdyż w ustawie o NIT zakłada się odmienny sposób i tryb komercjalizacji wyników badań naukowych i prac rozwojowych niż określony w ustawie Prawo o szkolnictwie wyższym.
6. Art. 13, ust. 2 pkt 2 - proponuje się określenie dziedzin nauki lub zwiększenie liczby przedstawicieli środowiska naukowego do 10 osób z różnych dyscyplin.

Mając na uwadze zawarte w opinii argumenty Rada Szkolnictwa Wyższego i Nauki ZNP wnioskuje o dokonanie istotnych zmian w opiniowanym projekcie w aspekcie utrzymania osobowości prawnej umożliwiającej efektywne funkcjonowanie instytutów badawczych zrzeszonych w NIT. Wyrażamy przekonanie, że takie rozwiązanie będzie sprzyjać współpracy sektora nauki z przedsiębiorcami oraz wdrażaniu innowacyjnych rozwiązań służących rozwojowi gospodarki i społeczeństwa.

Za Radę Szkolnictwa Wyższego i Nauki ZNP

WICEPREZES
Rady Szkolnictwa Wyższego i Nauki ZNP
Janusz Szczerba
Janusz Szczerba